

JA gümnaasiumi majandusõpik 2018

Struktuur, teemad ja autorid

1. Majandus ja-majandusteadus – JA Eesti

Majanduse ja majandusteaduse mõistete seletus. Majanduslik mõtlemine – stiimulid ja valikud. Turg kui majandusmõiste. Tootmistegurid ja teguritulud. Nappus ja alternatiivkulu. Tootmisvõimaluste piir. Majanduse põhivalikud. Mikro- ja makroökonomika. Erinevad majandussüsteemid.

2. Turumajandus – JA Eesti

Turumajanduse tugisambad: eraomand, konkurents, vaba hinnasüsteem. Ettevõtlikkus ja kasum. Turumajandussüsteemi eesmärgid. Majandusringlus. Toodete ja teenuste turud, ressursiturud. Raha roll majanduses- funktsioonid, omadused, tänapäevane pangakaart.

Seos ainekavaga:

Majanduse olemus. Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majanduse põhivalikud: Mida?

Kuidas? Kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Mikro- ja makroökonomika.

Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus.

Motiiv. Kasum. Majandussüsteemid: käsu-, tava-, turu- ja segamajandus.

3. Nõudlus, pakkumine ja turuhind – JA Eesti

Nõudlus

Nõudluse mõiste. Nõudlus ja hinnamõju. Ostujõud. Asendus- ja täiendkaubad. Kogunõudlus. Nõudluse hinnaelastsus. Hinnamõju ja nõudluse muutus. Nõudluse mõjurid.

Pakkumine

Mis on pakkumine. Pakkumine ja hinnamõju. Kogupakkumine. Pakkumise hinnaelastsus. Hinnamõju ja pakkumise muutus. Pakkumise mõjurid.

Hindade kujunemine turul

Turu tasakaalustamine nõudluse ja pakkumise koosmõjus. Turu tasakaal. Defitsiit ja ülepakkumine. Turuhinna rollid. Muutused hindades ja tootmises. Informatsioon ja stiimulid.

Seos ainekavaga:

Nõudmine, pakkumine, hind. Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudlust ja pakkumist mõjutavad tegurid. Defitsiit ja ülepakkumine.

4. Tarbimine ja säästmine – MTÜ Rahatarkus, Leonore Riitsalu ja Heli Lehtsaar

Kes on tarbija? Inimeste vajadused. Eelarve ja säästud. Arukate valikute tegemine. Finantseesmärkide püstitamine. Pere ja üksikisiku tuluallikad. Tulu tööst ja tulu rikkusest. Väljaminekute planeerimine ja säästlik tarbimine. Tarbimismaksud. Säästukohad ja nende valiku kriteeriumid. Investeerimine vanaduspõlveks. Laenud, nende hind ja ohud. Öppelaen. Risk ja kindlustus. Tarbijakaitse.

Seos ainekavaga:

Imine kui omanik, tootja, töötaja ja tarbija. Kodumajapidamised. Isiklik ja pere eelarve, eelarve piirangud.. Tarbija, säästlik tarbimine, tarbijakaitse.

Raha ja finantsmajandus. Raha funktsioonid. Finantsvahendus. Pangandussüsteem, keskpang ja kommertspangad, nende ülesanded ja roll raharingluses, pakutavad teenused. Hoiustamine ja laenamine, riskid. Euro ja selle kasutamine Euroopas. Kindlustus ja kindlustuse pakutavad teenused. Väärtpaberid: võlakirjade ja aktsiate olemus ning erinevus. Väärtpaberiturg ja selle mõju majandusele.

5. Ettevõtlus ja selle koht ühiskonnas – EBS, Ülle Pihlak

Mis on ettevõtlus ja mis ettevõtte? Ettevõtluse eesmärgid ja ülesanded. Ettevõtja omadused. Miks hakata ettevõtjaks. Ettevõtlus ja vastutus.

Ettevõtlusvormid Eesti äriseadustiku järgi. Ettevõtlusega alustamine Eestis (OÜ näitel). Ettevõtluskeskkond. Väikeettevõtluse roll. Start-up'id. Suurettevõtte ja nende tegutsemine. Ettevõtluspoliitika Euroopas. Sotsiaalne ettevõtlus.

Seos ainekavaga:

Ettevõtlus. Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, kasum. Ettevõtjate strateegiad. Ettevõtte õiguslikud vormid. FIE, osaiühing, aktsiaselts. Ettevõtja karjäär. „Äriseadustik”.

6. Ettevõtte rahastamine ja majandusarvestus - Villu Zirnask

Ettevõtluse alustamine. Investeerimine. Omakapital, laenud, riiklikud abipaketid. Ettevõtte tegevuse rahastamine. Ettevõtte laiendamine. Väärtpaberid, aktsiad, võlakirjad. Võõrkapital või omakapital? Börs ja börsiettevõtte. Balti väärtpaberiturg. Investeerimine börsil ja tasuvuse hindamine.

Ettevõtte raamatupidamine. Bilanss ja kasumiaruanne.

Seos ainekavaga:

Ettevõtte alustamine. Oma ettevõttega alustamine. Äriidee, äriplaan. Toode ja teenus. Algakapital, investeerimine. Väärtpaberid.

Ettevõtte raamatupidamine. Bilanss. Kasumiaruanne. Aktiva, passiva, kasum, kahjum, amortisatsioon. Põhivara, käibevara, kohustused. Üksikisiku ja ettevõtte tulumaks, sotsiaalmaks, käibemaks, töötuskindlustusmaks.

7. Tootmine ja tootlikkus – EBS, Ülle Pihlak

Tootlikkus ja seda mõjutavad tegurid. Püsikulud ja muutuvkulud. Mastaabisääst. Kahaneva tootlikkuse seadus. Kvaliteet ja standardid.

Seos ainekavaga:

Ettevõtte alustamine. Tootlikkus, kvaliteet. Püsi- ja muutuvkulud. Nüüdisaegse tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise mõju tootlikkusele.

8. Turundus - EBS

Turunduse tähtsus ettevõttele ja tarbijale. Turu-uuringud, sihtrühmad ja turundusmeetmed. Reklaami liigid, kanalid ja mõju tarbijale. Sotsiaalmeedia.

Seos ainekavaga:

Turundus. Põhiülesanded. Toode, hind. Hinnakujundus. Müügistrateegiad. Turundussuhtlus ja müügikoht. Reklaam, reklaami koostamine. Ostja ja müüja rollid.

9. Tööjõud - Manpower

Kes on tööjõud? Kuidas kujunevad palgad? Neto- ja brutopalk ning palgafond. Tööjõumaksud ja maksed. Töötaja, juhi ja alluva rollid. CV ja töövestlus. Tööseadusandlus Eestis. Alampalk. Tööjõu koosseisu ja töö iseloomu muutused. Tööturg ja töösuhted. Tööalane diskrimineerimine. Ametiühingud. Tööandjate ühendused. Tööhõive ja tööpuudus, tööturupoliitika Eestis ja Euroopas.

Seos ainekavaga

Inimene kui omanik, tootja, töötaja ja tarbija. Oskused ja võimed. Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Maksud ja maksed. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

10. Konkurents ja koostöö – EBS, Lauri Luiker

Konkurentsi ja koostöö võimalikkus. Turustruktuur ja konkurentsivormid. Autorikaitse, patent, kasulik mudel, toote disainilahend, kaubamärk. Ettevõtete ühinemine. Eristumine ja koostöö. Konkurentsi mõju tootmisele ja tarbijale.

Seos ainekavaga:

Konkurents ettevõtluses. Konkurentsi vormid. Konkurentsi positiivne ja negatiivne mõju tootmisele ja tarbijale. Litsents, patent, kasulik mudel, tööstusdisaini lahend ja autoriõigus.

11. Valitsus ja riigieelarve - EBS, Lauri Luiker

Valitsuse roll ja ülesanded väikses avatud majanduses. Riigieelarve ja selle koostamise põhimõtted Eestis. Valitsuse kulutused ja tulud. Eesti maksusüsteem. Otsesed ja kaudsed maksud. Eelarve puudujääk ja riigivõlg.

Seos ainekavaga:

Valitsuse osa majanduses. Valitsuse roll majanduses. Majandusringlus. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud. Eesti riigi eelarve. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otsesed ja kaudsed maksud Eestis. Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Eesti maksupoliitika. Majanduse tsüklilisus.

12. Finantssüsteem ja rahapoliitika – Eesti Pank, Liina Kulu

Keskpank ja kommertspangad. Eesti Pank ja tema ülesanded. Hinnastabiilsus. Finantssüsteem ja pangandus Eestis. Pangateenused. Elektroonsed pangakanalid. Hoiustamise ja laenamise seosed. Intressimäär ja intressi arvutamine. Kuidas süsteem raha „loob”? Raha väärtuse muutus. Inflatsioon ja deflatsioon, nende tekkepõhjused.

Seos ainekavaga:

Raha ja finantsmajandus. Pangandussüsteem, keskpank ja kommertspangad, nende ülesanded ja roll raharingluses, pakutavad teenused. Eesti rahasiüsteem, valuutakomitee ja rahanduspoliitika. Euro ja selle kasutamine Euroopas. Väärtpaberiturg ja selle mõju majandusele. Inflatsioon, deflatsioon. Tarbijahinnaindeks.

13. Majanduse areng ja stabiilsus – EBS, Lauri Luiker

Majanduse tsüklilisus. Peamised majandusnäitajad. Sisemajanduse kogutoodang ja selle arvestamise meetodid. SKT ja elatustase. SKT puudused. Valitsuse ja keskpanga võimalused majanduse stabiliseerimiseks. Eelarvepoliitika ja rahapoliitika. Tarbijahinnaindeksid.

14. Rahvusvaheline majandus – EMÜ, Raul Omer

Mis on globaalmajandus. Rahvusvahelise kaubanduse tekkimine. Absoluutne eelis ja suhteline eelis. Avatud majandus ja kaubanduspiirangud. Õiglane kaubandus. Majanduskoostöö soodustamine. Euroopa Liit majanduses, Eesti majanduse arengusuunad. Euro, rahvusvaluutad ja valuutakursid. Maksebilanss ja väliskaubandusbilanss. Säästmine, investeerimine ja jooksevkonto.

Rahvastiku kasvu, ressursside ammendumise ja maailma ebauhtlase majandusarengu probleemid. Globaliseerumise mõju Euroopale ja Eestile. Võimalused jätkusuutlikuks majanduseks tulevikus.

Seos ainekavaga:

Rahvusvaheline majandus. Riikide võrdlemine ja rühmitamine erinevate majandusnäitajate alusel: SKT, IAI, THI jne. Rahvusvaheline majandus. Suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine. Eksport, import. Globaliseerumine. Õiglane kaubandus. Valuuta, valuutaturg, valuutakurss, ostujõu pariteet. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid. Euroopa Liit ja vabakaubandus.

Kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping.

Eesti sise- ja välismajandus, arengusuunad. Nüüdisaegsed suunad maailma majanduses.

Regioonide majandusliku arengu iseärasused ja erinevused. Tööpuuduse kasv, tulude ebavõrdne jaotus ja elanikkonna kihistumine, ressursside ammendumine.

Link RÕK ainekavale:

<http://oppekava.innove.ee/gumnaasiumiharidus/valikkursused/majandus-ja-ettevotlusope/>